

ΚΡΙΣΕΙΣ

ΣΥΝΕΧΕΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΥΝΕΧΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Η αυτοκρατορία σε κρίση Οικονομική κρίση στη Νικόπολη κατά την ύστερη αρχαιότητα

Περιοδική έκθεση στο
Αρχαιολογικό Μουσείο Νικόπολης
Διάρκεια έκθεσης: 24.9-27.11.2011

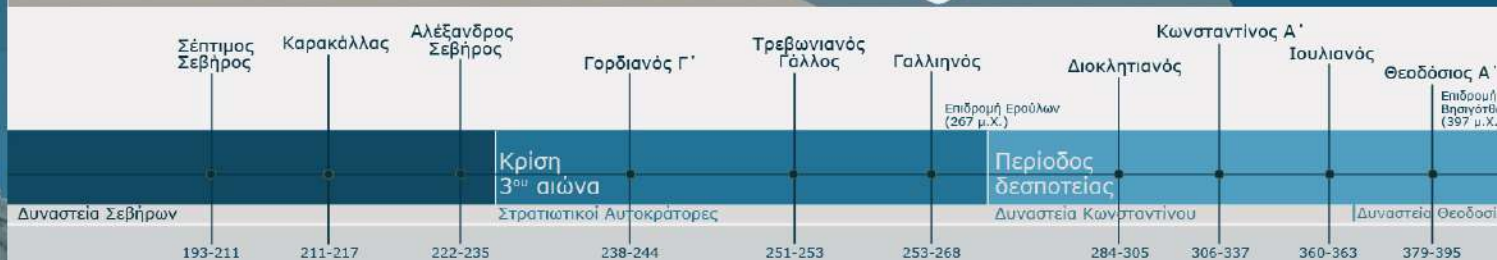

Η αυτοκρατορία σε κρίση. Οικονομική κρίση στη Νικόπολη κατά την ύστερη αρχαιότητα

Η ΛΓ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων συμμετέχοντας στον εορτασμό για τις Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτιστικής Κληρονομιάς επέλεξε να εκθέσει δύο μικρούς θησαυρούς από το λιμάνι και την περιφέρεια της Νικόπολης, πλαισιωμένους από εποπτικό υλικό για τις κρίσεις που πλήττουν τη Νικόπολη στον 3ο και τον 4ο αι. μ.Χ. και την ευρύτερη κρίση που γνωρίζει τότε ο ρωμαϊκός κόσμος. Οι θησαυροί, κλειστά σύνολα νομισμάτων, συγκεντρώθηκαν από τους ιδιοκτήτες τους που απέκρυψαν τα νομίσματά τους και δεν επέστρεψαν για να τα πάρουν. Ορισμένα από τα ευρήματα αυτά συνδέονται και με ιστορικά γεγονότα, όπως πιθανόν στην περίπτωση των θησαυρών από το λιμάνι και την περιφέρεια της Νικόπολης.

Η αυτοκρατορία σε κρίση. Η κρίση του 3ου αιώνα

Με το θάνατο του αυτοκράτορα Αλέξανδρου Σεβήρου το 235 μ.Χ. ξεκινά μία περίοδος αναταραχών στη ρωμαϊκή αυτοκρατορία, γνωστή ως Κρίση του 3ου αιώνα. Η κρίση προκύπτει από ποικίλους και αλληλένδετους παράγοντες. Η συνεχής εναλλαγή στρατιωτικών στον αυτοκρατορικό θρόνο προκαλεί εμφύλιους πολέμους για την εξουσία και δημιουργεί πρόσφορο έδαφος σε βάρβαρα φύλα για να μετακινηθούν προς τη Μεσόγειο. Γερμανοί και Γότθοι πλήττουν τα βόρεια σύνορα της αυτοκρατορίας, οι Σασσανίδες Πέρσες απειλούν την Ανατολή, ενώ στην Παλμύρα και τη Γαλατία δημιουργούνται ανεξάρτητα κράτη. Η μείωση του πληθυσμού και η χαμηλή παραγωγή συντελούν στην αδυναμία συλλογής φόρων και σε υποτιμήσεις του νομίσματος. Διαμορφώνεται ένα κλίμα ανασφάλειας που οδηγεί στην αμφισβήτηση των αξιών του αρχαίου κόσμου και την αναζήτηση λύτρωσης μέσα από την ενότητα με το θείο, το συγκρητισμό των θρησκειών και εν τέλει τη στροφή στο χριστιανισμό. Στα τέλη του 3ου αι. μ.Χ., με την άνοδο στην εξουσία του Διοκλητιανού, η κατάσταση εξομαλύνεται με την ενδυνάμωση της κεντρικής εξουσίας και την εκ βάρθρων αναμόρφωση του ρωμαϊκού κράτους.

Κρίσεις. Συνέχειες και ασυνέχειες στην ιστορία

Οι Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτιστικής Κληρονομιάς είναι ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα που πραγματοποιείται από το 1991 ως κοινή πρωτοβουλία του συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Συμβουλίου της Ευρώπης. Από το 2003 στο πρόγραμμα συμμετέχουν και οι 49 χώρες – μέλη της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Πολιτισμού, κάτω από το γενικό σύνθημα Ευρώπη, μια κοινή κληρονομιά. Βασικός στόχος του προγράμματος είναι η ενίσχυση της κοινής ευρωπαϊκής συνείδησης και του διαπολιτισμικού διαλόγου.

Συντελεστές

Γενική επιμέλεια

Χριστίνα Μερκούρη, Αρχαιολόγος, Προϊσταμένη ΛΓ' Ε.Π.Κ.Α

Καταγραφή υλικού & συγγραφή κειμένων

Σταματία Γιώτη, Dr. Dario Calomino & Αθηνά Κωνσταντάκη, Δημήτρης Σακκάς, Αρχαιολόγοι

Συντήρηση ευρημάτων

Χριστίνα Μάστορα & Σοφία Χόρτη, Συντηρήτριες

Σχεδίαση εποπτικού υλικού / Γραφιστικά

Σταυρούλα Πούλου, Αρχαιολόγος - Σχεδιάστρια ψηφιακών Εφαρμογών

Σχεδίαση Χαρτών

Γιάννης Παπαλέξης, Πολιτικός Μηχανικός

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ
ΜΟΥΣΕΙΟ
ΝΙΚΟΠΟΛΗΣ

5ο χλμ. εθνικής οδού Πρέβεζας-Ιωαννίνων

Τηλ.: 2682089892

Fax: 2682089893

Email: amn@culture.gr

Site: www.nicopolismuseum.gr

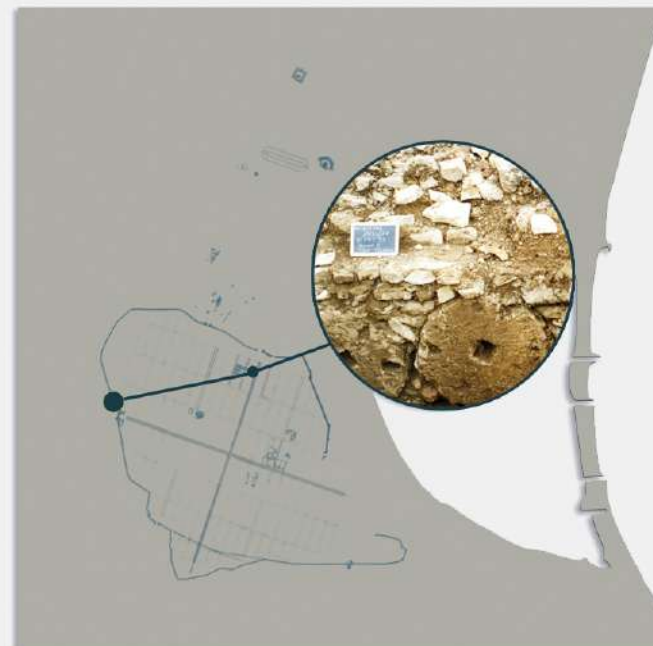
Ωράριο λειτουργίας: 8.30-15.00

Τρίτη έως Κυριακή

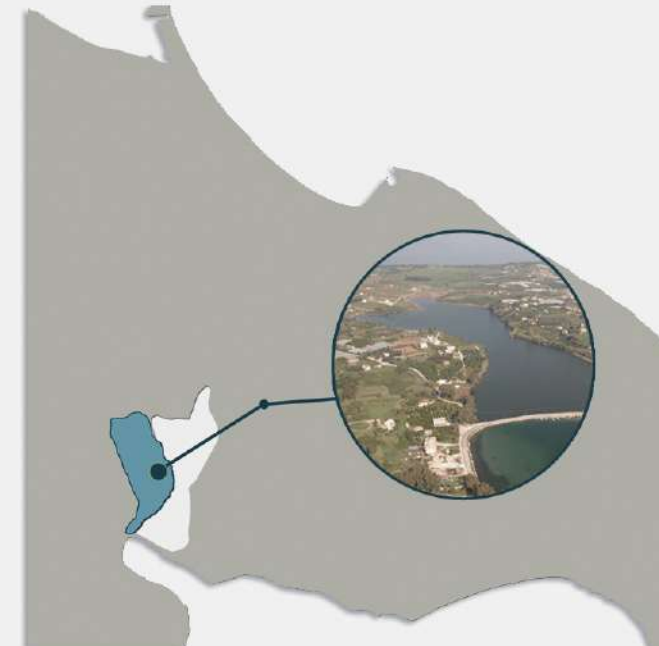
ΚΡΙΣΗ ΣΤΗ ΝΙΚΟΠΟΛΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Η επαρχία της Ηπείρου και η πρωτεύουσά της Νικόπολη επηρεάζονται σημαντικά από την κρίση του ρωμαϊκού κράτους και τις βαρβαρικές επιδρομές. Η Νικόπολη ιδρύθηκε ως μία τυπικά ρωμαϊκή πόλη στα πλαίσια της *raex romana* με τα τείχη της να έχουν σε μεγάλο βαθμό συμβολικό χαρακτήρα. Η δυτική πλευρά της πόλης οχυρώνεται με ένα πρόχειρο τείχος πιθανόν μετά την εισβολή των Ερούλων, το 267 μ.Χ. Η Νικόπολη χάνει την ακτινοβολία της και μεταβάλλεται σε επαρχιακό κέντρο. Κατά τους χρόνους του αυτοκράτορα Γαλλιηνού διακόπτεται η λειτουργία του νομισματοκοπείου της πόλης με τα εξαιρετικής ποιότητας χαλκά νομίσματα. Στις αρχές του 4ου αι. μ.Χ., με τη διοικητική μεταρρύθμιση του Διοκλητιανού, η Νικόπολη ανακηρύσσεται πρωτεύουσα της επαρχίας *Epirus Vetus*, θέση που διατηρεί και στην εποχή του Μεγάλου Κωνσταντίνου. Ωστόσο, η πόλη δεν ξεπερνά τις συνέπειες της κρίσης του προηγούμενου αιώνα. Σύμφωνα με τον πανηγυρικό λόγο που εκφωνήθηκε από τον έπαρχο Ιλλυρικού Κλαύδιο Μαμερτίνο τον Ιανουάριο του 362 μ.Χ. ενώπιον του αυτοκράτορα Ιουλιανού, τα σημαντικά δημόσια οικοδομήματα, μεταξύ των οποίων οι αγορές και το υδραγωγείο, αλλά και ιδιωτικά κτίρια στον πυρήνα της πόλης, είχαν καταρρεύσει, καθώς η άρχουσα τάξη, δεν ήταν σε θέση να αναλάβει τη συντήρησή τους.

ΚΡΙΣΗ ΣΤΟ ΒΑΘΥ ΛΙΜΕΝΑ

Ο όρμος Βαθύ βρίσκεται σε απόσταση 2,5 χλμ νότια της Νικόπολης, στο σημείο όπου η χερσόνησος της Πρέβεζας διακλαδίζεται ανατολικά στη χερσόνησο του Αγίου Θωμά. Ο απάνεμος όρμος χρησιμοποιείται συστηματικά ως λιμάνι κατά τη ρωμαϊκή εποχή, οπότε και στη δυτική ακτή του όρμου, στη σημερινή περιοχή της Φανερωμένης, ιδρύεται το επίγειο πόλισμα της Νικόπολης. Η πρώτη σωστική ανασκαφή στο Βαθύ πραγματοποιήθηκε το 2007, στο μέσον του ανατολικού ορίου του πολισματος, στο οικόπεδο ιδιοκτησίας Βασιλείου Λεοντίτση. Αν και δεν εντοπίστηκαν αρχιτεκτονικά κατάλοιπα, βρέθηκε ένας μεγάλων διαστάσεων αποθέτης που οριοθετούνταν από τμήματα αμφορέα και δύο μεγάλες κεράμους. Κάτω από τη μία κέραμο βρέθηκε θησαυρός 25 χάλκινων νομισμάτων. Ο θησαυρός περιλαμβάνει ύστερες κοπές του νομισματοκοπείου της Νικόπολης, από τα τέλη του 2ου έως και μετά τα μέσα του 3ου αι. μ.Χ. Πρόκειται για μία ιδιαίτερα παραγμένη περίοδο για την περιοχή της Νικόπολης, καθώς το 267 μ.Χ. οι Έρουλοι επέδραμαν στην Ήπειρο, γεγονός με το οποίο συνδέεται πιθανότατα η απόκρυψη.

ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΑΜΕΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

Ως άμεση περιφέρεια της Νικόπολης θεωρείται η περιοχή ανάμεσα στην πόλη και το επίγειο πόλισμα της. Στις σημερινές χερσονήσους της Πρέβεζας και του Αγίου Θωμά και σε συνέχεια του προσανατολισμού της Νικόπολης, δημιουργήθηκε ένα πυκνό δίκτυο διανομής ορθογωνισμένων αγροτεμαχίων. Στα όρια των αγροτεμαχίων αυτών έχει εντοπιστεί και ερευνηθεί μία σειρά από επαύλεις και αγροικίες που χρονολογούνται στη ρωμαϊκή εποχή και την ύστερη αρχαιότητα. Μία τέτοια εγκατάσταση ερευνήθηκε το 1986 - 1987, ανάμεσα στη Νικόπολη και την Πρέβεζα και σε άμεση γειτνίαση με τη σημερινή εθνική οδό Πρέβεζας - Ιωαννίνων, στο οικόπεδο ιδιοκτησίας Αθηνάς Βαγγέλη. Η σωστική ανασκαφή έφερε στο φως τμήμα αγρέπαιλης με αποθηκευτικούς χώρους και δύο δεξαμενές. Σε έναν από τους χώρους του κτηρίου εντοπίστηκε μικρός θησαυρός, απόκρυψη 70 περίπου χάλκινων νομισμάτων. Ο θησαυρός περιλαμβάνει κοπές που τοποθετούνται χρονικά στον ύστερο 4ο αι. μ.Χ. Η απόκρυψη συνδέεται κατά τα φαινόμενα με την κρίση που πλήττει την περιοχή της Νικόπολης στα τέλη του 4ου αι. μ.Χ., και δεν αποκλείεται να σχετίζεται με την επιδρομή των Βησιγόθων, το 397 μ.Χ.

